

Motion till riksdagen 2019/20:3027

av **Serkan Köse och Thomas Hammarberg (båda S)**

Xinjiang

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bedömningen att rapporter om kränkningarna av mänskliga rättigheter i Xinjiang är grund för tydliga ställningstaganden och internationella initiativ och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Situationen i Xinjiang trappas upp och blir allt allvarligare. Enligt rapporter från bland annat Amnesty International och Human Rights Watch vittnas det om tortyr mot och övervakning av främst muslimska etniska grupper, där regionens uigurer och kazaker har drabbats hårt. Internationella organisationer har även riktat stark kritik mot Kina angående de så kallade omskolningslägren som finns i Xinjiang.

Av Xinjians cirka 22 miljoner invånare är idag omkring 11 miljoner uigurer, och Xinjiang har utvecklats till ett massivt övervakningssamhälle. Enligt en rapport från Amnesty har fängslandet av övervägande muslimska etniska grupper i Xinjiang eskalerat efter att den mycket restriktiva och diskriminerande ”förordningen om avextremifiering” antogs i mars 2017.

Enligt förordningen kan öppna eller till och med privata uppvisningar av religiös och kulturell anknytning, inklusive att spara ut skägg, bärandet av slöja eller huvudduk, regelbunden bön, fasta, undvika alkohol eller inneha böcker eller artiklar om islam eller uigurisk kultur, betraktas som ”extremistiskt”. Resor utomlands för arbete eller utbildning, särskilt till muslimska länder, eller kontakt med människor utanför Kina är också stora skäl till misstankar. Alla, oavsett kön, ålder eller vart man är bosatt inom regionen, riskerar att bli fängslade.

De närvarande säkerhetskontrollerna som nu är en rutinmässig del av det dagliga livet för alla i Xinjiang ger gott om möjlighet att söka på mobiltelefoner efter misstänkt innehåll eller kontrollera människors identitet med hjälp av datorprogram för ansiktsigenkänning.

Uppgifter om de så kallade ”omskolningslägren” i Xinjiangprovinsen började komma i början av 2017. Från början förnekade de kinesiska myndigheterna lägrens existens, men allt eftersom vittnesmålen blev fler och kritiken ökade ändrades diskursen. Hösten 2018 gick ledaren för Xinjians delstatsregering ut och sa att lägren var center för arbetsträning och utgjorde en del i arbetet att förebygga terrorism. Dock vittnar rapporter från internationella organisationer som Amnesty och Human Rights Watch om att lägren i praktiken kan liknas vid fängelser.

Exakt statistik är inte tillgänglig, men det är uppenbart att antalet internerade är mycket högt. Källor som Amnesty International och Human Rights Watch kunnat nå uppger att upp till en miljon beräknas vara placerade i dessa ”omskolningsläger”. Många av de internerades familjer vet inte vad som hänt deras anhöriga. Det har rapporterats om dödsfall inom anläggningarna, inklusive självmord av dem som inte står ut med misshandeln.

Amnesty International har intervjuat mer än 100 personer utanför Kina vars släktingar i den autonoma regionen Xinjiang saknas, samt individer som uppgett att de torterades medan de hölls i lägren. Vittnen uppger att det sker en rutinmässig övervakning av meddelanden som skickas på sociala medieappar.

Amnesty rapporterar vidare att de som skickas till lägren inte får någon rättgång, inte har tillgång till advokater eller rätt att bestrida beslutet. Individer kan bli kvarhållna i månader, eftersom det är myndigheterna som bestämmer när en individ har blivit ”omskolad”. Ett vittne, Kairat Samarkan, berättade för Amnesty att han skickades till ett fångläger i oktober 2017, efter att han återvände till Xinjiang efter ett kort besök i angränsande Kazakstan. Han uppgav för Amnesty att han blev täckt med huva, fick bojor på armar och ben och tvingades stå i en så kallad stressposition i 12 timmar när han först arresterades.

Det var nästan 6 000 personer som hölls i samma läger, där de tvingades sjunga politiska sånger och studera tal från det kinesiska kommunistpartiet. De kunde inte prata med varandra och tvingades sjunga ”Long live Xi Jinping” före måltiderna. Kairat berättade även att lägerförhållandena drev honom till att försöka begå självmord strax innan han släpptes.

Människorätsorganisationer vittnar om att många släktingar och vänner utomlands rapporterar att situationen gör att de känner sig ansvariga och ”skyldiga” för deras släktingars öde, eftersom det verkar vara just dessa utländska förbindelser som i många fall gör att deras nära och kära i Xinjiang blir misstänkta. Myndigheterna anklagar dem för att ha band till externa grupper som den kinesiska regeringen påstår främjar ”extremistiska” religiösa åsikter eller ”terroristaktiviteter”. Det verkliga syftet verkar dock vara att upprätthålla en informationsblockad om vad som faktiskt händer etniska minoriteter i Xinjiang.

Organisationer för mänskliga rättigheter har försökt påverka det internationella samfundet att ta ett större ansvar för vad som händer i Xinjiang. Ett gemensamt uttalande gjordes också av 25 regeringar, inklusive den svenska, inför FN:s råd för mänskliga rättigheter. I uttalandet uttryckte dessa medlemsstater sin oro över det godtyckliga kvarhållandet, övervakningen och andra kränkningar mot uigurer och andra etniska minoriteter i Kinas autonoma region Xinjiang. Uttalandet uppmanade Kina att ge ”meningsfull tillgång till Xinjiang för oberoende internationella observatörer, inklusive FN:s högkommissionär för mänskliga rättigheter”. Detta uttalande i FN:s MR-råd visar den ökande internationella oron över massinterneringen av uigurer och medlemmar av andra minoritetsgrupper i Xinjiang.

De länder som undertecknade uttalandet inkluderade: Australien, Österrike, Belgien, Kanada, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Island, Irland, Japan, Lettland, Litauen, Luxemburg, Nederländerna, Nya Zeeland, Norge, Spanien, Sverige, Schweiz och Storbritannien.

Mot bakgrund av att Kinas regering inte reagerat konstruktivt på den internationella kritiken har människorättsorganisationer och andra nu uppmanat FN:s råd för mänskliga rättigheter att inleda en internationell utredning av situationen i Xinjiang.

Det är angeläget att det gemensamma uttalandet av de 25 regeringarna får en uppföljning. Rapporterna från de trovärdiga människorättsorganisationerna om situationen i Xinjiang är mycket allvarliga. Det är nödvändigt med nya initiativ.

Serkan Köse (S)

Thomas Hammarberg (S)